

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2015

Věra Marešová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra Pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Využití pohádek k rozvoji socializace dětí mladšího školního věku.

Use of fairy tales to the development of socialization of children of primary school age.

Věra Marešová

Vedoucí práce: PaedDr. Zdenka Hanková

Studijní program: B7505: Vychovatelství

Studijní obor: Vychovatelství

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Využití pohádek k rozvoji socializace dětí mladšího školního věku vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 2. 4. 2015

.....

podpis

Poděkování

Děkuji především PaedDr. Zdeňce Hankové za odborné vedení, cenné rady a připomínky během zpracování bakalářské práce. Dále bych také ráda poděkovala 1. Základní škole T.G.Masaryka Milevsko, která mi umožnila projekt ověřit. A všem ostatním, kteří mi při vytváření práce pomáhali.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá výukovými dramatickými lekcemi pomocí pohádek pro mladší školní věk. Cílem této práce je využít pohádky k socializaci dítěte v kolektivu.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá odbornými poznatky o vývoji dítěte, socializaci, dramatickou výchovou a pohádkami. Praktická část se zabývá samotným projektem. Cílem je příprava a ověření jednotlivých lekcí, kde byly použity metody a techniky dramatické výchovy. Všechny lekce byly vyzkoušeny na 1. stupni základní školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mladší školní věk, socializace, dramatická výchova, metody a techniky dramatické výchovy, pohádky.

ANNOTATION

This thesis deals with lessons using fairytales for younger school age. The aim of the thesis is to use fairytales for socialization of a child into the group.

The thesis is divided into the theoretical and practical part. The theoretical part deals with expert knowledge about child development, socialization, drama education and fairytales. The practical part deals with the project itself. Its aim is the preparation and verification of individual lessons in which were used methods and techniques of drama education. All the lessons were tested in a primary school.

KEYWORDS

Keywords: younger school age, socialization, drama education, methods and techniques of drama education, fairytales.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb

Obsah

1	Úvod	7
2	Teoretická část	8
2.1	Charakteristika dítěte mladšího školního věku	8
2.1.1	Dítě mladšího školního věku a rozum	8
2.1.2	Dítě ve škole	8
2.2	Osobnostní sociální výchova pro mladší školní věk	9
2.2.1	Osobnostní sociální výchova (OSV) a její okruhy v RVP	9
2.2.2	Projekt ODYSSEA, občanské sdružení	10
2.3	Socializace dítěte	11
2.4	Dramatická výchova	12
2.4.1	Cíle dramatické výchovy	14
2.4.2	Metody a techniky dramatické výchovy	14
2.4.3	Průpravné hry a cvičení	16
2.4.4	Stavba dramatické hry	17
2.4.5	Pedagog a jeho role v dramatické výchově	18
2.4.6	Prostor	19
2.4.7	Příprava hodiny	19
2.5	Pohádka jako námět pro dramatickou výchovu	20
2.5.1	Využití pohádek v dramatické výchově	21
2.6	Dům dětí a mládeže Hlavního města Prahy	22
3	Praktická část	23
3.1	Cíl praktické části	23
3.2	Cíl projektu	23
3.3	Metody a techniky dramatické výchovy použité v lekcích	23
3.4	Jednotlivé lekce a jejich evaluace	24
3.4.1	Lekce 1 – Umět odpustit kamarádovi	24
3.4.2	Lekce 2 – Umět pomoci kamarádovi	31
3.4.3	Lekce 3 – Vážím si svého kamaráda	38

3.5	Shrnutí autoevaluace pedagoga.....	45
3.5.1	Příprava	45
3.5.2	Realizace jednotlivých lekcí.....	46
3.5.3	Výsledky lekcí	47
4	Závěr	50
5	Seznam použité literatury.....	51
6	Přílohy.....	52

1 Úvod

Téma mé bakalářské práce jsem si zvolila z více důvodů. Jeden z důvodů je moje stávající zaměstnání v DDM Klamovka Praha 5, kde vedu skupinu patnácti předškolních dětí, která byla vytvořena jako náhrada při nedostatku mateřských školek. Tady vnímám prvotní problémy v utváření dětských kolektivů. Při sledování dětí už nastávaly první náznaky různorodosti osobnosti dětí, jejich přejímání vzdělávacích i výchovných prvků a především jejich vzájemná konfrontace a reakce na neúspěchy. I zde se snažíme s ostatními lektorkami zapojovat děti do práce v kolektivu především hrou. Dále pak to byla má praxe u dětí mladšího školního věku na základní škole, kde jsem měla možnost se seznámit s různými věkovými kategoriemi při práci ve výtvarné výchově. Dalším důvodem mého rozhodnutí bylo i to, že více inklinuji k dramatické výchově a chtěla jsem se tímto způsobem obohatit o zkušenosti při práci s dětmi mladšího školního věku, což bych poté mohla využít, s určitými úpravami a zjednodušením, v mé stávající práci s dětmi, kterým je pohádková dramatizace nejbližší formou pro vnímání výchovných i vzdělávacích norem.

Cílem mé práce je vytvořit, a na základě teoretických poznatků ověřit, program tří dramatických lekcí pomocí pohádek v kontextu osobnostního a sociálního vývoje dětí mladšího školního věku. V závěru je uvedena evaluace a autoevaluace, která by byla se svými klady i zápory přínosem pro další využití.

V této práci jsou řešeny i problémy přípravy, uplatnění a hodnocení celého projektu. Svou práci dělím na dvě hlavní části. Část teoretickou, která se zabývá vymezením pojmů a definic, dále pak pojednáním o některých specifikách dětí mladšího školního věku a vyvozením různých problematik při utváření kolektivu. Druhou částí je část praktická (empirická), která teoretické poznatky a přípravu realizuje v praxi. Nalezneme zde popis jednotlivých dramatických celků. Vybrala jsem si tři pohádky, které řadím podle náročnosti pochopení a dramatizace od první jednodušší formy pro nejmladší skupinu až k třetí složitější formě pro starší věkovou skupinu.

2 Teoretická část

2.1 Charakteristika dítěte mladšího školního věku

Nejprve bych chtěla popsat různorodosti fyziologického vývoje u dětí mladšího školního věku. Průměrný chlapec v osmi letech dorůstá zhruba o 8cm, u dívek je to v tomtéž věku výška zhruba o 1cm větší. Dítěti se vyměňuje mléčný chrup, přitom se mění postavení čelisti a tvar obličeje. Tváře těchto dětí jsou již rozmanitější, rozdílnější než tváře šestiletých. Mozková část v tomto období roste, kolem 11 roku zpomaluje.

Postupně se zmenšuje vliv skupiny, každý si své postavení musí hájit sám. V tomto období se u dětí nedostává soucitu, převládá více zákon smečky, dítě se učí přizpůsobování se vlivům okolí a prostředí. (ŘÍČAN, 2004)

2.1.1 Dítě mladšího školního věku a rozum

Rozumový vývoj se hodně zrychluje, jednak vlivem školy, ta přiměje dítě pracovat pravidelně, jednak změnou způsobu myšlení. Dítě se učí myšlenkovým obrátům, které se stávají běžnou rutinou, a lze je proto různě kombinovat, skládat do celků. Rozum dítěte má už větší převahu nad tím, co dítě uskutečňuje. Více funguje paměťová složka, není tolik ovládána přáním a city dítěte. Na počátku období ještě dítě velmi důvěřuje rodičům, postupně se důvěra přenáší na jiné autority. Dítě se také oprošťuje od víry v nadpřirozené a pohádkové bytosti. V tomto období je hlavně důležité udržet zájem dítěte, nejde tolik o klasifikaci, jak si myslí rodiče, ale o celoživotní postoj k získávání vědomostí. Stále by mělo převládat učení hrou. V tomto věku se také děti velmi dobře druží, ale ještě neumí přátelství prohlubovat. (ŘÍČAN, 2004)

2.1.2 Dítě ve škole

V první třídě se děti chovají jako stádo, a mají-li vůdce, udrží se pohromadě. Vztahy vznikají mezi nejbližší sedícími dětmi. Nejdůležitější osobou je paní učitelka – vůdce a autorita. Po celý mladší školní věk se skupina postupně strukturuje. Autorita učitele pak pomalu oslabuje. V kolektivu získávají oblibu kamarádští a autoritativnější spolužáci. Vliv třídy nutí dítě hrát společenské role, které jsou často protikladné, dítě experimentuje s různými „tvářemi.“ Učí se chápat protiklady, učí

se reagovat na zklamání a neúspěch. Škola zabírá velkou část dne, a tím se vytváří něco nového, a to je volný čas. Dítě se učí volný čas správně využít. Přirozeně hrou, která byla dříve celodenní náplní. Školákovi imponuje technika, miluje technické stavebnice. Mezi dívčí hry patří hra s panenkou - děťátkem, hry jsou také realističtější a věrně napodobují skutečnosti. V tomto věku mají děti také rády stolní hry. Vývojově důležitou zábavou je vytváření malých tajných skupinek, které mají tajné heslo a jméno. Tyto skupinky nemívají jasný program, ale hlavní náplní je hra na tajemství. Jejich trvání není dlouhé, ale jsou krásné a trénují vzájemnost, která se později uplatní v rámci jiných vztahů. (ŘÍČAN, 2004)

2.2 Osobnostní sociální výchova pro mladší školní věk

Osobnost zahrnuje souhrn momentů - vlastností, procesů, stavů, návyků a postojů. Vyznačuje se uspořádáním, strukturou dílčích momentů, kdy je osobnost formována rozdíly mezi lidmi i dětmi a odlišností od ostatních. Dítě odporovává chování ostatních, jeho osobnost se formuje vnějšími vlivy.

2.2.1 Osobnostní sociální výchova (OSV) a její okruhy v RVP

Osobnostní a sociální výchova je praktická disciplína zabývající se rozvojem klíčových osobnostních a sociálních dovedností pro každodenní život v mezilidských vztazích. Osobnostní sociální výchova se dělí na tři okruhy a další následné okruhy.

Osobnostní rozvoj:

Tematický okruh - rozvoj schopnosti poznávání – se zaměřuje na rozvoj nejrozmanitějších poznávacích funkcí, tedy těch psychosomatických procesů, které umožňují poznávat svět a jiné lidi a umožňují dítěti učit se pozorováním.

Tematický okruh - sebepoznání a sebepojetí – se zaměřuje na sebepojetí jako na ústřední téma, od kterého se odvíjí kvalita našeho prožívání, řada našich osobnostních charakteristik a též projevů našeho chování, do nichž se naše ego promítá.

Tematický okruh - seberegulace a sebeorganizace - umožňuje získat schopnost ovládat svůj život a ovlivňovat sebe sama. Jeho prostřednictvím je rozvíjena schopnost nepodléhat problematickým emocím, dosahovat svých cílů a efektivně jednat.

Tematický okruh - psychohygiena – se zabývá tím, nakolik je potřebné pečovat o vlastní duševní zdraví a psychickou stabilitu související často s naším “já“ i s našimi schopnostmi ovlivňovat sebe sama.

Tematický okruh – kreativita - je důležitá i pro zvládnání běžných životních situací. Zabývá se rozvojem základních rysů kreativity. Pružností nápadů, originalitou, schopností vidět věci jinak než je běžné, schopností dotahovat nápady do konce a sociální tvořivostí.

Sociální rozvoj:

Tematický okruh - poznávání lidí - vnímat co nejpřesněji, a pokud možno komplexně, druhého člověka, stejně tak mu porozumět, to je klíčová a velmi obtížná sociální dovednost.

Tematický okruh - mezilidské vztahy – se zaměřuje na mezilidské vztahy jako na komplex vzájemných výměn určitých hodnot mezi lidmi.

Tematický okruh - komunikace - je soubor dovedností, jehož základním posláním je výměna informací a ovlivňování druhých lidí.

Tematický okruh - kooperace a kompetice – se zabývají spoluprací a soutěživostí, které jsou dvěma základními formami mezilidské interakce.

Morální rozvoj:

Tematický okruh - řešení problémů a rozhodovací dovednosti – se zabývá především řešením problémů v komunikaci, interakci a mezilidskými vztahy.

Tematický okruh - hodnoty, postoje, praktická etika - se zabývá utvářením výchovou charakteru, výchovou ke slušnému chování. Zahrnuje mravní výchovu (Valenta)

2.2.2 Projekt ODYSSEA, občanské sdružení

Projekt Odyssea pomáhá školám při zavádění osobní sociální výchovy do běžné praxe. Za tímto účelem společně se školami vyvíjí metodické materiály. Provádí výzkum a realizuje vzdělávací kurzy pro učitele a žáky. Program vznikl roku 2000 a první seminář uskutečnili na Gymnáziu - Čakovice. Zatím proběhlo více než 100 kurzů pro žáky, předměty a semináře se vyučovaly na základních školách, školilo se 20 učitelských sborů základních a středních škol, spolupracuje se s Národním ústavem odborného vzdělání (PILOT S) a kurzy absolvovalo přibližně

1000 učitelů. V plánu je pokračovat v tvorbě metodik a jejich ověřování v praxi, pokračovat ve spolupráci se školami, se kterými se uzavřelo partnerství, a budou následně pokračovat kurzy pro učitele. Výhodou projektu je, že většina materiálů, včetně metodik, se poskytuje zdarma. (Odysea.cz, 2007)

2.3 Socializace dítěte

Pro vývojového a pedagogického psychologa a také pro učitele, vychovatele a poradce jsou sociální aspekty člověka zřetelné hlavně při vývoji dítěte. Tato problematika se souhrnně nazývá socializace dítěte.

Ta začíná zejména v rodině. Matka, nebo jiný pečovatel, zajišťuje biologické potřeby dítěte a projevuje mu láskyplný vztah, usmívá se na něj, mluví na něj, hraje si s ním. Dítě je na rozdíl od zvířecích mláďat závislé na této péči mnohem déle a bez ní by se nerozvíjelo. Dalším socializačním krokem je pobyt vrstevníků ve skupině. Tato socializace v mladším školním věku je ještě řízená a umožňuje dítěti pochopit prostřednictvím vychovatele základní úkony a vztahy důležité pro funkci skupiny (společné odchody, činnosti v určenou dobu). Ve školním věku již probíhá socializace dítěte s menším vlivem autorit a větším vlivem vrstevníků. (Čáp, 2007)

Sociální učení:

Důležitou úlohu zde mají mechanismy sociálního učení. Je to soubor forem učení, kdy si jedinec osvojuje předpoklady pro život ve společnosti. Probíhá hlavně napodobováním dospělých i ostatních dětí, dále pohádkových hrdinů atd. Dítě si osvojuje normy chování, kde důležitou úlohu sehrává odměna i trest, pochvala, obdiv atd.

Vztahy mezi lidmi dělíme do dvou skupin:

- Společenské vztahy – vztahy mezi příslušníky profesí, vrstev, národů
- Osobní vztahy – vztahy mezi členy rodiny, spolužáky, okolím.

Společenský styk a vztahy se realizují při činnostech. Dětské hry, učení a aktivity probíhají jako společenská činnost dvou a více lidí. Nedostatek zkušeností ze společenské činnosti v dětství vede k nedostatku rozvoje sociálních dovedností a návyků.

Individuální činnost má však také společenské aspekty. Tuto činnost si jedinec nejprve osvojoval ve společnosti, aby ji mohl později individuálně rozvíjet.

Sociální interakce:

Ve vzájemném styku lidí dochází k sociální interakci. Působení jedním směrem se kombinuje se zpětným působením ovlivňovaného na ovlivňujícího. Například dítě reaguje na podnět dospělého a jeho reakce zpětně ovlivní další působení dospělého.

Sociální komunikace:

Součástí sociální interakce je sociální komunikace nebo výměna informací. Jsou to sdělení umožňující předávání zkušeností, koordinaci činností a podněty k určitému chování. Se slovním sdělením současně probíhá i mimoslovní sdělování (mimika, gesta). Komunikace probíhá napříč všemi směry mezi lidskými skupinami a členy.

Sociální percepce:

Při komunikaci probíhá také percepce, tj. poznávání emočních vztahů, motivů a postojů při interakci. V kladném smyslu ovlivňuje jedincovu vnímavost vůči projevům ostatních. Důležitou roli tu hraje vcitování se, emoční ovlivňování, které probíhá hlavně seznamováním se s příběhy a hrdiny příběhů.

Sociální role:

V kontextu s ostatními dochází k přijímání různých sociálních rolí. Jde o prvotní přijímání role dítěte v rodině, žáka ve třídě, komika v kolektivu, role otce nebo matky. Role pak zahrnuje určité povinnosti z ní vyplývající, které se dítě postupně učí a přejímá. Některé role dítě přijímá ochotně, jiné odmítá, případně je později přijme. Někdy dochází k silné identifikaci s rolí, což dítě vyčerpává a nezbývá mu síla pro jiné aktivity. To nezdravě přináší ochuzení jeho osobnosti, v krajním případě vede k deformaci osobnosti a konfliktnosti. (ČÁP, 2007)

2.4 Dramatická výchova

Termín dramatická výchova odkazuje na slovo drama. Je to taková činnost, kdy se člověk rozhoduje k činu a volí způsob svého jednání. Dramatická výchova je obor zabývající se osobnostně sociálním učením. V jejím obsahu a metodách jsou různé poznatky a principy především z oboru dramatiky, pedagogiky a psychologie. ((BLÁHOVÁ, 1996)

Pro oblast sociálního rozvoje při dramatické výchově jsou nejdůležitější především tyto skupiny dramatických her a improvizací.

Dramatické hry a improvizace se situacemi, v nichž jde zejména o řešení konfliktů.

Dramatizace hry a improvizace, v nichž účastníci (žáci, učitel, nebo žáci s učitelem) vstupují do rolí a jednají v nich a dramatické hry a improvizace rozvíjející schopnost charakterizace.

Dramatické hry a improvizace s ději (příběhy), k nimž lze čerpat náměty jak z reality, tak i z uměleckých (zvláště literárních) děl (BLÁHOVÁ, Uvedení do systému školní dramatiky, 1996 s.24).

Dramatická výchova používá zejména v oblasti sociálního rozvoje dvou základních metod: Improvizace a interpretace. Jejich důležitým prostředkem je dramatická hra. Metoda improvizace znamená, že je to jednání ve fiktivně uměle vytvořené situaci, poskytuje člověku autentický prožitek hledání nejvhodnějšího způsobu jednání a řešení. Metoda interpretace, která vychází nejčastěji z literární předlohy prostřednictvím dramatické hry, přibližuje umělecké obsahy a díky vlastnímu prožitku lze pochopit jejich podstatu. Obě metody se v praxi vzájemně doplňují.

Dramatická výchova má speciální termíny, které se často používají:

- Hra v situaci – hráč do ní vstupuje buď sám za sebe, nebo v roli někoho jiného. Simulace znamená, že člověk jedná sám za sebe v určité fiktivní situaci.
- Hra v roli – způsob určitého sociálního jednání a chování, které se od příslušné role očekává, a to v rovině. Znamená to, že člověk převzal roli někoho jiného, ale s využitím vlastních poznatků a zkušeností pro výběr odpovídajícího chování.
- Charakterizace – je to postup, při němž člověk přebírá cizí sociální roli s individuálními charakteristickými rysy. (Bláhová, 1996)

2.4.1 Cíle dramatické výchovy

Nejdůležitějším cílem dramatické výchovy je sociální rozvoj. Nejenže dramatická výchova umožňuje prostřednictvím hry v roli stát se někým jiným v určité situaci a přijmout roli, se kterou by se jedinec v běžném životě třeba neztotožnil, ale díky ní si může jedinec lépe představit, jak jiný člověk myslí, co cítí a jak reaguje. S tím souvisí rozvoj tolerance a empatie k druhým lidem. Další důležitou složkou dramatické výchovy je spolupráce ve skupině. Skupina prožívá společné aktivity, prožívá stejné činnosti, snaží se o vzájemnou spolupráci a domluvu. Na základě toho se vytváří partnerství, kde je každý jedinec užitečný.

Dramatická výchova nám dává také mnoho příležitostí, kdy můžeme uplatnit dětskou fantazii a obrazotvornost. Je důležité u dětí podporovat jejich vlastní nápady a poskytnout jim k tomu dostatek příležitostí.

Dramatická výchova poskytuje mnoho příležitostí, kdy lze uplatnit kritické myšlení. Podstatou je, že se uvede problém, který má být vyřešen. Děti pak musí o problému přemýšlet, kladou si různé otázky a posuzují tento problém z různých úhlů pohledu, které k řešení problému vedou. Tvořivě tak problém vyřeší. Tím se rozvíjí další z cílů – schopnost kritického myšlení.

Působí se také na emocionální rozvoj tím, že jedinci se s emocemi učí pracovat a umí je mít pod kontrolou, což umožňuje také jedinci získat zdravé sebevědomí a pocit osobní jistoty, že někam patří a má svou hodnotu. Uvědomuje si ovšem i svá omezení a to, že je třeba brát ohled i na druhé a také je respektovat.

Další cíl dramatické výchovy je estetický. Děti prostřednictvím jednání, hry v roli, konfliktu, dramatické situace, dramatického děje a dialogu se seznamují s divadelním uměním. Díky dramatické výchově se z mladého člověka postupně stává vnímavý a chápavý divák (Machková, 1998)

2.4.2 Metody a techniky dramatické výchovy

Metody a techniky se dělí na:

- Metody a techniky, stavbu lekce, její řízení, strukturování a hodnocení školního dramatu.
- Metody a techniky podpůrné, což znamená průpravné hry a improvizace bez dramatického děje.

Metodou rozumíme způsob, jak dosáhnout určitého praktického cíle. Prostředkem je technika, která představuje určitý postup. (KOŤÁTKOVÁ, Vybrané kapitoly z dramatické výchovy, 1998 s.91)

Metoda expozice znamená drama otevřít a poskytnout základní informace, vzbudit zájem dětí. Nejčastěji používané metody jsou např. četba literárního příběhu, vyprávění, uvedení dramatu výtvarnými prostředky, učitelem v roli, věcmi, které se vztahují k příběhu. Metoda kontextu znamená doplnění nových informací, posílení příběhu nebo přiblížení postav.

Používané techniky jsou:

- Brainstorming – děti si mohou sdělovat různé nápady, myšlenky, které s tématem souvisejí. Myšlenky se mohou vyslovit nahlas, ale nesmí se kritizovat, odsuzovat nebo jinak hodnotit.
- Domýšlení děje – vytvoří se skupinky, kde se vyslovují nahlas myšlenky, představy, a ty se pak společně volí, která z nich je nejpřijatelnější.
- Domýšlení postav (živý obraz, kresba) – živý obraz je statický obraz postav, které vyjadřují svými postoji, či gesty situace.
- Rozhovor s hlavní postavou
- Horká židle je technika, kdy jeden žák sedí na židli a pravdivě odpovídá na otázky, které jsou mu dávány k vybrané roli.

Metoda hry v roli a metoda simulace znamená převzetí role někoho jiného, a to s vlastním názorem. Umožňuje dětem, aby si vyzkoušely nejrůznější životní situace a hledaly k nim řešení. Zde se používají techniky přejímání rolí. Rozdělení rolí může být dle vlastního výběru, řízené učitelem, losováním jednotlivých postav atd.

Metoda řešení krizového okamžiku, kde se využívají techniky jako zvukový záznam, přečtení krizového příběhu nebo simulace (tj. představa sebe sama v krizové situaci).

Metoda řešení dramatického konfliktu (rozporu). Tato metoda většinou učí hledat řešení a formulovat názory.

Používané techniky:

- Názorové spektrum – technika, která umožňuje vyjádřit svoje stanovisko k určitému problému tak, že se děti rozmístí na imaginární přímce mezi dvěma různými názory.
- Vnitřní hlasy (alej, ulička) – technika, kdy jeden prochází mezi svými spoluhráči a ti nahlas vyslovují myšlenky.
- Zpomalený film – jedná se o složitou situaci, která se může pomocí filmu vyřešit. Skupina začne zpomaleně tuto situaci rozehrávat. "
- Rozehraní ve dvojicích, či skupinách – rozehraje se pouze určitá část děje. Úkolem je najít co nejlepší řešení. Současně vzniká více variant. Vybere se ta, která bude pro daný problém nejvhodnější.
- Domýšlení postav – (živý obraz). Živý obraz znamená, že jednotlivé postavy jsou v prostoru umístěny tak, aby vytvářely vztah k dané situaci. Každá vyjadřuje svým postojem a gestem určitou situaci.

Metody vedení a řízení dramatu znamená buď boční vedení (neboli vnější) a vedení zevnitř (vstupem učitele do role).

Metody a techniky reflexe a hodnocení, což je důležitou součástí každého dramatu. Pomocí této metody se sdělují pocity, prožitky a reakce dětí mezi sebou.

Zde se používají techniky:

- Volná reflexe – děti zde sdělují své dojmy a prožitky
- Řízená reflexe, která je dána otázkami učitele. Může být provedena ústně, písemně nebo výtvarně. ((KOŤÁTKOVÁ, Vybrané kapitoly z dramatické výchovy, 1998 s.95-103)

2.4.3 Průpravné hry a cvičení

Průpravné hry jsou součástí dramatické výchovy a jejich cílem je:

- Seznámení – jsou to hry, které mají navodit přátelskou atmosféru mezi dětmi, uvolnit napětí a připravit podmínky pro společnou práci.
- Soustředění pozornosti – jsou to hry, které podporují soustředění.

- Rytmus – převážně se procvičuje s důrazem na rytmus slova, pohybu a jednání.
- Smyslové vnímání
- Prostorové cítění
- Představivost a fantazie (KOŤÁTKOVÁ, Vybrané kapitoly z dramatické výchovy, 1998 s.104)

Základem dramatické výchovy je tvořivost. To znamená, že její proces nemůže být ukončen, či ohraničen žádnými metodami, technikami ani průpravnými hrami. Dramatická výchova se nikdy nemůže vejít do nějaké „šablony“, podle které bychom měli pracovat. Vždy to bude tvůrčí, jedinečný a neopakovatelný proces hledání a objevování (Bláhová, 1996)

2.4.4 Stavba dramatické hry

Jestliže chceme dosáhnout dramatickou hrou stanovené cíle, musí mít určitou dramatickou stavbu a strukturu. Vždy by měla mít dramatické napětí. Podle Bláhové zde uvádím některé metody a techniky.

Vyprávění příběhu nebo jeho částí:

- Úryvek z dopisu
- Úryvek z deníku, telegramu
- Magnetofonová nahrávka
- Fotografie, ilustrace
- Rozehrání učitelem v roli a jiné

Metod a technik je spousta (viz výše) a každý autor uvádí jiné příklady. Pro všechny je důležité zadání – expozice, která by měla obsahovat podněty k přípravě budoucího dramatického děje.

Následuje kolize – situace, která vyvolává dramatické napětí a potřebuje se řešit. Významnou pomůckou je vytváření kontextu, kde se všichni doplňují a dotvářejí předchozí informace.

Zde lze použít například metody:

- Domýšlení postav
- Rozhovor s hlavní postavou
- Zachycení a znázornění okamžiku ze života hlavních postav
- Dotváření a vymýšlení prostředí

Následuje krize - vyvrcholení dramatu. Vhodným prostředkem pro upevnění tohoto prožitku je simulace – představa sama sebe v tomto okamžiku.

Pokračujeme peripetií – obratem a možnostmi řešení. Znamená to, že by si účastníci měli řešení z předešlých krizí hledat sami. Učí se formulovat své postoje a názory. Reflexe a hodnocení vyplývá z nečekaných situací, které hráč musí řešit. (Bláhová, 1996)

Typy lekcí dramatické výchovy :

- *Větší hrové celky:* Jednotlivými kroky se prochází příběhem, mají společný obsah
- *Menší hrové celky:* Mají stejný cíl a dobíráme se k němu různými cvičeními.
- *Cvičení:* Pomocí hry se snažíme k něčemu dojít
- *Trénink:* fixování něčeho

2.4.5 Pedagog a jeho role v dramatické výchově

Osobnost pedagoga dramatické výchovy by měla být tolerantní, vstřícná, schopná naslouchat a vcítit se, pochopit stanovisko druhého, komunikovat, osobnost optimisticky a pozitivně laděná.

Pedagog dramatické výchovy přistupuje k vedení vždy promyšleně a má připraveno více variant. Měl by být schopen srozumitelně se vyjadřovat a skupinu pozitivně a trvale stimulovat. Jeho informace by měly obsahovat námět a předmět akce, neměly by být návodem, jak akci provést.

Pedagog dramatické výchovy by měl být především tvořivý, mít schopnost vnímat věci nově, neotřele a originálně. K důležitým vlastnostem pedagoga patří postřeh, pohotové reagování na aktuální podmínky. Učiteli by neměly chybět ani

základní znalosti o dramatu, základy scénografie a nezbytná míra hereckých předpokladů.

2.4.6 Prostor

Prostor by měl být dost velký, aby se v něm mohla skupina volně pohybovat. Je vhodné, aby byl vybaven kobercem a bylo možné sedat i lehat si na zem. Co se týče vybavení, jsou ideální polštáře popř. židle. Je zapotřebí nějakého úložného prostoru - skříň, truhla apod. V případě osvětlení jsou vhodné světelné bodovky, které mohou rozčlenit místnost na světlé a tmavší prostory nebo mohou být nahrazeny i závěsy, které zatemní okna. K základnímu vybavení třídy patří rytmické nástroje, kusy látek, zvukové materiály, může být i knihovna, obsahující vhodnou uměleckou literaturu, ale i literaturu odbornou. Pro dramatické účely je vhodné využívat místnost, která je vzdálena od ostatních tříd, aby nedocházelo k vzájemnému rušení. Tento prostor může nabídnout DDM Klamovka. (ULRYCHOVÁ, 2000,)

2.4.7 Příprava hodiny

Velkým předpokladem hodiny dramatické výchovy je její plynulost. Je důležité navodit správnou tvořivou atmosféru. Proto je důležité použít různé hry na „rozehrání“. Pořadí dalších her většinou záleží na lektorovi. Většina lekcí mívá časový limit. Proto se na konci zařazují spíše hry rozumové, fyzicky nenáročné, které vyžadují určitá pravidla. Jestliže se už podařilo navodit správnou atmosféru a fantazie funguje, pak není dobré tento tok přerušovat organizací, pokyny a vysvětlováním nových her a když už, tak maximálně formou hry. K těmto prostředkům patří i všechny způsoby nepřímého vedení, umožňující řídit skupinu a ovlivňovat její aktivitu bez přerušování hry. Pedagog by měl, pokud možno, vyčkat, až skutečně vydá cvičení vše, co jsou hráči schopni z něho vydobýt. Není důležité lpět na plánu hodiny. Větší bloky cvičení mají být zakončeny rozhovorem, jehož účelem není zhodnocení hodiny, ale vyvození zkušeností z her. Důležité je, když si učitel stanoví cíl. Cíle jsou formulovány v rovinách osobnostního a sociálního rozvoje jednotlivců i skupiny jako celku a v osvojení dramatických dovedností a vědomostí. Na základě stanovených cílů si pedagog volí metody a techniky, námět, předlohu nebo téma. Dále pedagog analyzuje zdroje a stanovuje si jádro práce, což mu umožňuje uvědomit si všechny možnosti, které daný námět nabízí a zaměřit se

na jádro práce, k čemu konkrétně práci zaměří a co naopak vypustí nebo potlačí. Při zahájení práce si pedagog určí, jak zajistí plnohodnotný kontakt ve skupině. Zda bude lepší připravenou látku číst nebo převyprávět. Tuto fázi je třeba mít velice dobře nastudovanou, rozmyslet si, s jakým výrazem bude předčítat nebo převyprávovat.

Pedagog plánuje rozvržení časových limitů z praktických a provozních důvodů, ale také pro uzpůsobení projevu samotného žáka. Práce pedagoga vyžaduje důkladnou přípravu s různými eventualitami vývoje, náhradními látkami a postupy. (MACHKOVÁ, 1993)

2.5 Pohádka jako námět pro dramatickou výchovu

Americký psycholog Bruno Bettelheim v knize“ Za tajemstvím pohádek“ píše: „Má-li příběh doopravdy upoutat pozornost dítěte, musí je bavit a vzbuzovat v něm zvědavost. Má-li ho však obohatit, musí v něm podněcovat představivost, pomáhat mu rozvíjet rozumové schopnosti a vyjasňovat jeho pocity, být v souladu s jeho úzkostmi a tužbami, brát vážně jeho těžkosti a zároveň nabídnout řešení problémů, které dítě nejvíc matou. Musí se zkrátka vztahovat ke všem stránkám jeho osobnosti zároveň, a to tak, aby dětské trampoty nejenom nesnižoval, ale naopak doceňoval jejich závažnost a v dítěti současně podporoval sebedůvěru a důvěru v budoucnost. „

„Poselství, které dětem pohádky rozmanitým způsobem objasňují, spočívá v tom, že boj proti krutým životním nesnázím je nevyhnutelný a patří neodmyslitelně k lidské existenci. Když se ale člověk boji nevyhýbá a tvrdošíjně čelí nečekaným a často nespravedlivým útrapám, přemůže všechny překážky a nakonec vyjde jako vítěz. I proto se obracíme ke klasickým pohádkám. Jejich příběhy nabízejí dramatické výchově mnoho důležitých témat a zajímavých situací. A dramatická výchova zase umožňuje tato témata zevrubně prozkoumat a prostřednictvím prožitku dovést dítě k hlubšímu pochopení souvislostí a významů obsažených v pohádce, k rozšifrování jejího obecně platného poselství a zároveň k umocnění estetického zážitku z uměleckého projevu. (ULRYCHOVÁ, Hrajeme si s pohádkami, 2000, s.10)

2.5.1 Využití pohádek v dramatické výchově

Pohádka nebo literární příběh slouží dramatické výchově jako jedno z jejích tematických východisek. Pohádku můžeme použít mnohostranně. Můžeme ji použít pro divadlo, zejména tedy pro dramatizaci.

Pohádky jsou také základním materiálem k dramatizacím, ale i k dramatické hře a improvizacím nebo školnímu dramatu.

Děj, který je převyprávěn v úvodu, je pouze informační. S. Při práci s dětmi je třeba používat originály textu tak, jak jsou uvedeny v „pramenech „. S texty se pracuje třemi základními způsoby:

1. Učitel počítá s tím, že děti už pohádku znají. Pohádka je pak ještě znovu v rámci dramatické lekce buď v celku, nebo po částech čtena, či vyprávěna, aby se dětem oživila a mohla být využita v dramatických hrách, které následují.
2. Děti se seznamují s pohádkou v celku až po určité motivační činnosti, která je má připravit pro pozornější a zaujatější poslech, na který teprve navazují aktivity vycházející už z konkrétného příběhu.
3. Učitel předpokládá, že děti, nebo většina z nich, příběh neznají, a seznamuje je s ním postupně, tedy po částech. Tento způsob práce s textem dává dětem příležitost samostatně domýšlet a rozvíjet děj nebo některé jeho motivy a umožňuje i pracovat s momentem překvapení, kdy děti musejí bezprostředně reagovat na okolnosti, které příběh nastoluje. Touha dětí dozvědět se jak to bude dál, může být také silným motivačním činitelem, který udrží pozornost dětí delší dobu u tématu.

(ULRYCHOVÁ, Hrajeme si s pohádkami, 2000, s. 11)

Zvláštností pohádek je dynamičnost děje. Právě dynamičnost ve spojení s příběhem je dobré spojit s výchovnou metodikou založenou na pohádkách. Již od raného dětství se dítě setkává s různými příběhy. Prostřednictvím pohádkových příběhů se rozvíjí jejich fantazie a představy o životě. Pohádka je lhostejná k prostředí a času, v nichž se děj odehrává. Každý autor má svůj styl psaní, který je vhodný pro určitou generaci dětí. Pohádky jsou nedůležitější pro nejmladší děti. Pro mladší školní věk je velmi přitažlivá pohádková próza. Učitel hledá pro dramatickou výchovu takové příběhy, které zobrazují člověka či zvíře a jeho vztahy k jinému člověku,

zvířeti. Příběhy řeší konflikty, přátelství a lásku. Vždy je důležité si literární dílo rozdělit na tři části. Tematická část, kde je důležitý děj, prostředí a postavy. Zde se vyhledávají situace, které se mohou použít v dramatické výchově. Dalšími částmi jsou kompoziční část, což je způsob uspořádání a spojování jazykových, tematických složek, a jazyková část, která znamená umělecký jazykový styl autora. V dramatické výchově je důležité určit cíl lekce. To, co chceme formou lekce získat. Poté námět, kde volíme stanovení cílů vhodnými příběhy a cílovou skupinou, pro kterou je příběh vhodný. (KOŤÁTKOVÁ,1998)

2.6 Dům dětí a mládeže Hlavního města Prahy

Dům dětí a mládeže Praha byl založen v září 1950 a je jedním z nejstarších domů dětí v České republice. Jeho zřizovatelem je Hlavní město Praha. Jeho posláním je vytvářet podmínky pro trvalé uspokojování potřeb dětí, mládeže i dalších klientů při realizaci jejich aktivit ve volném čase. Veškeré jeho aktivity jsou zajišťovány profesionálními pedagogickými pracovníky a externími odborníky. (DDM hl. m. Prahy , 2013)

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části bylo vytvořit a ověřit tři výukové dramatické lekce prostřednictvím pohádek na základě teoretických poznatků, které budou mít vliv na socializaci dítěte.

3.2 Cíl projektu

Cílem projektu je osobnostní a sociální rozvoj dětí mladšího školního věku pomocí dramatizace pohádek v následujících dílčích cílech:

V první lekci:

- Vědět, kdy a jak odpustit
- Utříbení hodnot a postojů

Ve druhé lekci:

- Umět pomoci
- Být zodpovědný sám za sebe

Ve třetí lekci:

- Vážít si své skupiny
- Vytvoření kolektivu ze skupiny
- Zlepšení komunikace

3.3 Metody a techniky dramatické výchovy použité v lekcích

Uvedu zde techniky a metody, které jsem použila v jednotlivých lekcích.

Rozehrání ve dvojicích – hráči se rozdělí do dvojic a zahrají danou situaci.

Kapitola: 2.4.2

Škálování – hráči se rozhodnou, jak by se v dané situaci zachovali, a podle toho se rozdělí do skupinek.

Titulkování – hráči vytvářejí k živému obrazu probíhající improvizaci nebo pantomimu. (MACHKOVÁ, 1998)

Živý obraz – hráči vytvoří sochu. Kapitola: 2.4.2

Myšlenky – hráči se snaží nahlas říkat své myšlenky. Pravidlo je, že nikdo nic nekritizuje. Kapitola: 2.4.2

Ulička - hráči se postaví naproti sobě a jeden zvolený prochází uličkou, kde na něho ostatní slovně reagují. : Kapitola: 2.4.2

Vyprávění a předčítání – tato technika je spojená s nastudováním textu, většinou si učitel i děti sednou co nejpohodlněji a učitel text vypráví nebo čte. (MACHKOVÁ, 1998)

3.4 Jednotlivé lekce a jejich evaluace

3.4.1 Lekce 1 – Umět odpustit kamarádovi

Cílová skupina: V 1. - 2. třídě začínají žáci navazovat přátelství, která však ještě nejsou stálá. Žáci se teprve učí být k sobě trpěliví a navzájem si odpouštět své chyby. Stále však potřebují řídit své chování a vysvětlovat své postoje. Také záleží na tom, zda mají zkušenosti z širší hodiny nebo ne. Provedla jsem rozhovor s dětmi o tom, co je pro ně důležité. Děti by si měly odnést z lekce ponaučení, že chyby se mají odpouštět a že si mají navzájem umět v kolektivu pomáhat. Na začátek hodiny jsem zvolila dvě průpravné hry, aby děti lépe poznaly mě a já je.

Cíl :(individuálně psychický, sociální, etický, umělecký)

Umět odpustit svým kamarádům chybu. Vědět, co lze odpustit a co už ne. Žáci by si měli uvědomit, jak a kdy je důležité odpustit. Když kamarád udělá chybu, je z toho smutný a má obavy, zda mu bude odpuštěno. Další – vedlejší cíle: Uvědomit si vlastní identitu, asertivně se bránit

Prostředí: Mám možnost lekci dramatické výchovy vyzkoušet přímo na základní škole ve třídě, kde se budu snažit pracovat ve volném prostoru.

Pomůcky: Kartičky s nakreslenými symboly, šátek, pastelky a papíry, čokoládové vajíčko, tamburína.

Časové vymezení: Při práci mám vymezený čas 2x45 minut

Dramaturgie - vlastní činnost:

Zvolila jsem pohádku, kde se poukazuje na důležitost vztahů mezi lidmi. Během procesu jsem zvolila několik metod a technik.

Volba prostředků: Volila jsem práci s příběhem. Tím, že děti budou procházet jedním příběhem, budou do něj vtaženi po celou dobu trvání lekce a určitě se

budeme lépe držet cíle. Zvolila jsem pohádku O kohoutkovi a slepičce, kdy se kohoutek nechová k slepičce upřímně, ale přesto mu slepička odpustí.

Analýza materiálu: Tuto pohádku jsme si zvolila, protože je známá dětem tohoto věku. Kohoutek se nechová upřímně a jeho lakota se mu vymstí. Slepička se ho snaží zachránit a nakonec je moc ráda, že to vše dopadlo dobře a kohoutkovi lakotu odpustí

Průpravné hry:

Pantomima - popis hry:

Jedno dítě odejde za dveře, odkud neuvidí na ostatní. Zbylé děti se domluví na nějaké známé pohádce, kterou poté dvě vybrané děti hádajícimu předvedou. Jeho úkolem je uhodnout název pohádky. Děti se v roli prostřídají.

Ztracený předmět - popis hry:

Vybrané dítě odejde za dveře, jeho taška se ukryje na jiné místo. Ostatní děti tleskáním označují přibližování se k nález, tím všichni pomáhají nalézt ztracený předmět.

Stanovení ohniska: Zvolila jsem si pohádku O kohoutkovi a slepičce, kde slepička odpustí kohoutkovi sobectví a pomůže mu. Tuto pohádku jsem dětem převyprávěla celou a ohnisko jsem zvolila v konci pohádky, kdy se kohoutek zachrání a neví, jestli se na něj slepička nezlobí. *Odpustí mi slepička, že jsem se s ní nerozdělil?*

Stanovení kroků: Za základní metodu jsme zvolila dramatickou hru s její klasickou stavbou (expozice, kolize, krize, peripetie, katastrofa, katarze) Na začátku hodiny jsem s dětmi prováděla průpravné hry. Po ukončení činnosti jsem dětem přečetla příběh. Společně si příběh vyprávíme, abych zjistila, zda tomu děti rozumí. Po hlavní části, četba příběhu a hry v roli, následuje reflexe. Závěrem jsem provedla reflexi k zobecnění a reflexi přenosem do života.

Příprava a zahájení práce: Protože jsem byla ve třídě, volila jsme klidné průpravné hry k dané pohádce. Příběh je převyprávěn a proložen doptáváním, shrnutím hrou v roli a reflexí. Budeme se snažit vše realizovat ve volném prostoru. Každá (ý) si s sebou odnese malé čokoládové vajíčko za odměnu.

Stavba lekce a její rozsah: Rozsah lekce je naplánován na 2x 45 minut. Příprava před zahájením 5 minut, průpravné hry by měly trvat 15 minut, převyprávění příběhu 5 minut, doptávání 5minut., shrnutí 5minut., hra v roli 10-15minut, reflexe 15-20minut, přenos do života 10minut, závěr 10minut.

Náhradní materiál: Pokud bych viděla, že děti téma nezaujalo nebo by nenastala ve třídě příjemná atmosféra, mám připravené úkoly a hry k pohádce (výtvarná činnost na předem připravené tisky s postavičkou kohoutka, barevně odlišit emoce – smutný nebo veselý kohoutek s vysvětlením použití barev).

Průběh lekce:

Průpravná hra 1: „ Dobrý den, děti, než spolu začneme spolupracovat, zahrajeme si nejprve rychlou hru, abychom se lépe poznaly. Vyvolám jednoho z vás. Vašku, pojd' za dveře (odchází), my ostatní rychle vymyslíme pohádku, kterou známe.(Neposlušná kůzlátka).“Když jsme se domluvily, pohádku budete předvádět tři. Půjde sem Lucka, ta bude hrát maminku a Pepík s Vít'ou neposlušná kůzlátka. Pozor, jdu pro hádajícího“(Vašek přichází). Děti předvádí pohádku, smějí se u toho, kůzlátka zlobí, Vašek správně odhaduje název pohádky.

Průpravná hra 2: „Děti, zkusíme si další hru. Zavoláme Honzu a tomu potom budeme tleskáním naznačovat, kde má ztracenou tašku. Tady mohou spolupracovat všichni. Až Honza přijde, bude tleskat jenom ten, v jehož prostoru se bude taška nalézat. Ostatní tleskat nebudou.,,

Expozice - dochází k rozehrání, navození atmosféry, budování důvěry v drama.

Děti se posadí na zem a připomeneme si pohádku O kohoutkovi a slepičce. Budu předpokládat, že všechny děti pohádku znají. Při vyprávění jim ukážu obrázky.

Byla jedna slepička, věrná družka svého kohoutka. Hrabávali spolu a hledali zrníčka na ječném strništi, na louce i v nedaleké oboře. „ Jedno zrníčko bude tvoje a druhé moje,“ řekl kohoutek. „Dobře,“souhlasila slepička a poctivě se s kohoutkem dělila.

Kolize - dochází k posunu děje, vzniká napětí (stále čtu dětem příběh)

Kohoutek byl mlsný a nenasytný, a když se slepička nedívala, chtěl honem sezobnout jedno zrníčko navíc. A jak spěchal, uvízlo mu zrníčko v krku. Kohoutek padl na záda a zůstal ležet.

Krize – vzniká konflikt se zápletkou, ohnisko (stále čtu dětem příběh)

Slepička se vylekala a honem utíkala ke studánce pro vodu. „Studánko, dej vody mému kohoutkovi. Leží tam v oboře, nožky má nahoře. Bojím se bojím, že umře. „Nedám ti vody, dokud mi nepřineseš od švadleny šátek,“ řekla studánka. A tak slepička spěchala za švadlenou: “Švadlenko, hezká panenka, dej šátek studánce, studánka dá vody mému kohoutkovi. Leží tam v oboře, nožky má nahoře. Bojím se bojím, že umře. „Nedám ti šátek, dokud mi nepřineseš od kozy hrnek mléka,“ řekla švadlena. Slepička na nic nečekala a uháněla za kozou. „Kozičko, bílá bradičko, dej mlíčka švadlence, švadlenka dá šátek studánce, studánka dá vody mému kohoutkovi. Leží tam v oboře, nožky má nahoře. Bojím se bojím, že umře.“ „Nedám ti mlíčko, dokud mi nepřineseš od sekáče jetele,“ řekla koza. Co měla slepička dělat? Sebrala se a utíkala za sekáčem. „Sekáči, švarný hochu, dej koze jetele trochu, koza dá mlíčka švadlence, švadlenka dá šátek studánce, studánka dá vody mému kohoutkovi. Leží tam v oboře, nožky má nahoře. Bojím se, bojím, že umře!“ „Nedám ti jetele, dokud mi nepřineseš od milé prstýnek.“ řekl sekáč.

Slepička se dlouho nerozmýšlela a vydala se na zelenou horu, kde na ječném strništi vázala sekáčova milá snopy. “Děvče milé, rozmilé, dej sekáčovi prstýnek, sekáč dá jetele kozičce, koza dá mlíčka švadlence, švadlenka dá šátek studánce, studánka dá vody mému kohoutkovi. Leží tam v oboře, nožky má nahoře. Bojím se bojím, že umře.“ Dívčina se zarděla, stáhla z prstu prstýnek a dala ho slepičce.

Slepička běžela s prstýnkem k sekáči, sekáč dal jetel kozičce, bílé bradičce. Koza dala mlíčko švadlence a švadlenka šátek studánce. A studánka dala slepičce vodu pro kohoutka. Slepička pospíchala do obory a nakapala trochu vody kohoutkovi do zobáčku. Kohoutek se napil a zrníčko polkl. Hned se postavil a zvesela zakokrhál. „Kykryký“! (ERBEN, Pohádky, 2008, s. 203-205)

Doptávání:

Co udělal kohoutek špatně?

Kam běžela slepička prosit o pomoc?

Co by se kohoutkovi stalo, kdyby mu slepička nepomohla?

Proč mu slepička pomohla?

Shrnutí situace:

Slepička měla o kohoutka takový strach, že i přesto, že se nezachoval čestně, mu odpustila.

Hra v roli:

Vedu skupinu zevnitř, jsem učitel v roli. Jsem kohoutek a děti mě musí oživit. „Děti, jsem kohoutek a vy mě musíte oživit. Nechám to na vás, jak byste mě oživily.“ Když kohoutka – učitele, děti oživí, bude smutný a jako učitel v roli říkám:

„Odpustí mi slepička nebo neodpustí? Děti odpustily byste mi?“

Zvolím metodu škálování, kdy dětem řeknu: „*Kdo by mi odpustil hned, jde k paní učitelce, kdo za nějaký čas, půjde ke dveřím a kdo vůbec, půjde dozadu.*“

Každá skupinka pak zahraje, jak pohádka dopadla podle nich. Než skupinky začnou hrát, popovídáme si o činnostech slepičky a kohoutka během dne.

„Děti, co dělají slepička a kohoutek během dne?“ A děti budou odpovídat. Pak si každý vybere činnost a tu zahrají. Zahrají si, jak se budou chovat během dne k sobě, odpustí kohoutkovi slepička, neodpustí nebo odpustí za čas. A jako učitel zadám instrukce:

„Děti, rozdělte si role, kdo bude slepička, kdo kohoutek, a pak zahrajte, jak to dopadlo.“

Následně vytvoříme prostor na hraní scény a prostor pro diváky.

Reflexe:

Co kohoutek udělal, aby mu slepička odpustila?

Co pomohlo, aby kohoutkovi odpustila slepička?

Kdybys byla slepičkou, odpustila bys kohoutkovi a proč?

Katarze – reflexe, uvolnění, hodnocení – (tuto část dočtu pouze já jako učitel)

Potom už nikdy nebyl mlsný a chamtivý a se svou slepičkou se o každé zrníčko dělil.

Otázky mířící k reflexi k zobecnění:

Co je to vina?

Co znamená odpuštění?

Proč odpouštíme?

Otázky do života:

Odpustila vám někdy maminka (tatínek), když jste něco provedly? A proč?

Jsi rád, když ti odpustí kamarád?

Jak vám bylo, když vám bylo kamarádem odpuštěno?

Jsm rádi, když je nám odpuštěno a proč?

Stalo se ti, že ti kamarád neodpustil?

Závěr a vyhodnocení:

Při závěrečném hodnocení se dětí zeptám, co je zaujalo, co je naopak nezaujalo, z čeho byly překvapeny a co nečekaly. Všechny děti moc pochválím za aktivní účast a snahu zapojit se.

Pro sebe zhodnotím, jestli jsem měla pocit, že tato lekce dětem pomohla a budou vědět, kdy odpustit kamarádovi.

Evaluaace dramatické lekce v 2. C.

Lekce dramatické výchovy se zúčastnilo 16 žáků (1dívka a 2 chlapci chyběli). Tato lekce proběhla ve 2. třídě Základní školy Milevsko ve věkové skupině 8 let. Reakce dětí byly bezprostřední, zejména v rámci průpravné hry. Nejprve děti tiše poslouchaly a pozorovaly. Pak jsme si zahrály jednu průpravnou hru. To děti bavilo a krásně spolupracovaly. Následovala práce s textem. Při čtení textu děti tiše poslouchaly. Měla jsem s sebou obrázky, které jsem dětem při čtení ukazovala. Děti pohádku znaly a při čtení mi pomáhaly. Při doptávání jsem zjistila, že děti chápou pojem sobeckost a odpuštění a baví je aplikovat poznatky z pohádky a dramatizace na vlastní zkušenosti.

Doptávání:

Co by se kohoutkovi stalo, kdyby mu slepička nepomohla?

Odpověď: Umřel by

Proč mu slepička pomohla?

Odpověď: Měla ho ráda, zamilovala se do něho

Po přečtení a doptávání jsem zahrála ležícího nemocného kohoutka a chtěla jsem vědět, jak by mě děti oživily. Překvapilo mě, jak myslely realisticky. Nejprve navrhovaly dýchání z úst do úst, srdeční masáž, zahřát kohoutka, aby ucítil teplo. Po oživení kohoutka (mě, jako učitele) jsem na dětech chtěla vědět, kdo by mi jako

kohoutkovi odpustil hned, později nebo vůbec. Vytvořily se dvě skupinky. Děti by mi odpustily hned nebo později. Ale všechny by odpustily. V daných skupinkách děti vytvořily dvojice a zahrály přímo tu situaci, jak odpouští. Ze začátku nevěděly, jak na to, tak jsem jim to předvedla. Hodně se styděly, zejména kluci. Ty to pak přestalo bavit a začali zlobit. Po přečtení textu jsem požila otázky:

Co kohoutek udělal, aby mu slepička odpustila?

Odpovědi: Prosil do večera, dal ji zrní, byl na slepičku milý a hodný.

Co pomohlo, aby kohoutkovi slepička odpustila?

Odpověď: Dal ji dárek, květinu, vajíčko nebo jí dal pusu.

Otázky mířící k reflexi k zobecnění:

Co je to vina, provinění?

Odpovědi: Že někdo udělá něco špatného, ošklivého

Proč odpouštíme?

Odpověď: Protože někoho máme rádi

Otázky do života:

Odpustila vám někdy maminka (tatínek), když jste něco provedly?

Odpověď: Ano, asi milionkrát, stokrát, vždycky

Jak vám bylo, když vám bylo odpuštěno?

Odpovědi: Byli jsme rádi, dobře, když se s bratrancem pohádám, tak spolu dlouho nemluvíme a pak jsem rád, že se usmíříme.

Byly jste rády, když vám kamarád odpustil?

Odpověď: Moc, ano, určitě

Pak za mnou přiběhl kluk s otázkou:

Můžou si i rodiče neodpustit? Musela jsem odpovědět, že by určitě mohli, pokud se mají rádi, a protože už zvonilo, dětem jsem poděkovala, rozdala čokoládové bonbony a ony mi za odměnu řekly básničku.

V této hodině se mnou byla paní učitelka, která se mi snažila pomáhat. Děti dobře znala. Určitě to bylo dobře, protože děti lekci lépe pochopily. A přestože jsem byla více nervózní, brala jsem to jako důležitou součást projektu. Sama mi pak říkala, že děti, které se postavily do skupinky na odpuštění hned, mají občas problém s usmiřováním.

Autoevaluace lekce:

Tato lekce, kterou jsem absolvovala u dětí ve věku 8 let, jsem měla nejvíce připravenou. Také text byl pro děti známý, takže jej dokázaly reprodukovat. Abych se s dětmi seznámila, použila jsem i ilustrace jednotlivých postav příběhu a navodila jsem kontaktní atmosféru pomocí her. Děti byly zpočátku zaražené, ale postupně se mi podařilo díky přípravným hrám je uvolnit. Přestože byla tato lekce mnou nejvíce připravená, připadala mi paradoxně provedena s většími obtížemi. Je možné, že zrovna tato třída byla povahově více nesmělá a bázlivá. Možná proto, že v hodině byla vyučující, která do práce zasahovala. Zpočátku jsem měla pocit, že mi to nevyhovuje, ale s odstupem času jsem došla k názoru, že to bylo nakonec přínosem. Uyučující zná děti a dokáže odhadnout situace. Nakonec se mi podařilo vyvodit zadané cíle – umět pojmenovat špatné vlastnosti (lakomost, sobeckost) a dovést děti ke zhodnocení kladných postojů (přátelství, odpuštění).

Tato hodina byla klidnější, děti v tomto věku potřebují více podnětů a motivací. Určitě by bylo příjemné přidat jednu hodinu navíc pro průpravné hry, aby se ve třídě atmosféra více uvolnila.

3.4.2 Lekce 2 – Umět pomoci kamarádovi

Ve 3. - 4. třídě už děti uzavírají stálejší vztahy mezi sebou. Je proto důležité umět svým vrstevníkům pomoci, i když se nejedná přímo o kamaráda. Provedla jsem rozhovor s dětmi o tom, co je pro ně důležité. Z této lekce by si děti měly uvědomit, že máme pomoci vrstevníkům, přestože nejsou našimi kamarády. Je důležité ve třídě posilovat pozitivní vztahy.

Cíl: (individuálně psychický, sociální, etický, umělecký)

Kolektiv třídy a vztahy v něm se teprve utvářejí a žáci se učí chování k sobě. Občas také někdo potřebuje pomoci, ale jak správně určit, kdy ještě pomoci? Jak mám kamarádovi pomoci. Jak důležité je kamarádům pomáhat. Další vedlejší cíle – asertivně se bránit, chovat se k sobě ohleduplně.

Prostředí: Mám možnost lekci dramatické výchovy vyzkoušet přímo na základní škole ve třídě, kde se budu snažit pracovat ve volném prostoru.

Pomůcky: Papírky, tužky, nůžky, kruhy, židle, tamburína.

Časové vymezení: 2x45 minut.

Dramaturgie:

Volba prostředků: Volila jsem práci s příběhem. Tím, že budu děti provázet jedním příběhem, budou do něj vtaženi po celou dobu trvání lekce a budeme se i lépe držet cíle. Zvolila pohádku Ronja, dcera loupežníka, (LINGEROVÁ, 2007), kde se Ronja snaží pomoci Birkovi v nesnázích, přestože patří k protivníkům.

Analýza materiálu: Tuto pohádku jsem zvolila, protože pojednává o pomoci druhému, i když se zrovna nejedná o kamaráda, ani o stejné pohlaví literární postavy. Pomoc následně vytvoří z obou hrdinů teprve přátele.

Průpravné hry:

Fiktivní les – popis hry:

Vytvoříme ve třídě z kruhů překážkovou dráhu. Jeden má zavázané oči, ostatní jej jednotlivě svými pokyny navádějí na správnou cestu (doprava, doleva, stůj, pozor), aby nenarazil do bodů (stromů). Na konci cesty je propast (židle), kde je uvězněn kamarád, kterého má slepý osvobodit.

Zajatec – popis hry:

Nepřátelská skupina si vezme zajatce z vedlejší skupiny. Tato skupina musí získat svého člena zpět, např. hezkým dopisem, vyjednáváním a podobně.

Stanovení ohniska: Zvolila jsem si pohádku Ronja dcera loupežníka, Ronja se snaží pomáhat Birkovi i přesto, že se jejich rodiny nemají v lásce. Jako ohnisko jsem zvolila situaci, kdy se Ronja rozhoduje Birkovi pomoci.

Stanovení kroků: Za základní metodu jsem zvolila dramatickou hru s klasickou stavbou, která díky hře v roli je prostředkem pro zážitek. Na začátku hodiny jsem uložila dětem, aby si představily les. Co je všechno v lese. (Pokud bude prostor, vytvoří se překážková dráha, která bude znázorňovat pařezy, spadlé stromy apod.). Jednomu hráči zavážu oči šátkem a ostatní ho povedou přes překážky k cíli. Děti se vystřídají). Další průpravná hra bude hra na zajatce. Po ukončení průpravných her jsem dětem přiblížila, o čem je pohádka. Pak jsem jim přečetla úryvek. Společně si příběh dovyprávíme, abych zjistila, zda tomu děti rozumí. Následuje reflexe a uvolnění

Stavba lekce a její rozsah: Rozsah lekce je plánován na 2x45minut bez přípravy. Příprava před zahájením lekce 5 minut, průpravné hry 20minut, úvod do příběhu

5minut., čtení textu 5 minut a doptávání 5minut, shrnutí 2minuty, hry v roli 20minut, reflexe 20minut.

Příprava a zahájení práce: Protože jsem byla ve třídě, volila jsme klidné průpravné hry k dané pohádce. Příběh je převyprávěn a proložen doptáváním, shrnutím hrou v roli a reflexí. Budeme se snažit vše realizovat v hracím prostoru. Každá (ý) si s sebou odnese malé čokoládku za odměnu

Náhradní materiál: Pokud bych viděla, že děti téma nezaujalo nebo by nenastala ve třídě příjemná atmosféra, měla bych připravené úkoly a hry k příběhu.

Hra: Děti se rozdělí do dvou skupinek, které budou znepřátelené. Každý bude mít svoje území. Jedna skupina se pojmenuje Ronja, druhá Birk. Dostanou za úkol nakreslit plánek hradu a svého lesa. Tento plánek si rozstříhnou na 4 díly. Pak přijde veliký víchř a papírky smíchá všechny dohromady. Úkolem je sesbírat papírky a sestavit plánek. Pokud bude mít nepřátelská skupina jejich lísteček, musí ho získat.

Průběh lekce:

Děti přichází do třídy, přivítám je. Na rozeřtání jsem volila klidné hry, přímo v dramatu jsem volila živý obraz, titulování a reflexi jsem vedla uličkou.

Průpravná hra 1:

„ Děti, vytvoříme si fiktivní les z kruhů a ze židle, která znázorňuje útes, a tam bude uvězněný kamarád. Vybereme Adélku, zavážu jí oči šátkem a ona se musí dostat za kamarádem, aby ho vysvobodila. My ostatní jí budeme radit, zda má jít doleva nebo doprava apod.“

Průpravná hra 2:

„ Dále si zahrajeme hru na zajatce. Vytvoříme dvě znepřátelené skupinky. Jedna skupinka chytí zajatce. A ta druhá skupinka se svého člena snaží vysvobodit. Ale bude se snažit vysvobodit ho dopisem. Ten dopis musí obsahovat hezké a milé věty, případně další nabídky.“

Stavba dramatické hry:

Expozice - dochází k rozeřtání, navození atmosféry, budování důvěry v drama.

Práce s příběhem:

Děti se posadí na zem a já je nejprve seznámím s příběhem. „Děti, ocitáme se v lese u starého hradu, kde žil loupežník Mattis se svou tlupou. Matissovi a

Lovise se narodí dcera Ronja. Jednoho dne Ronja zjistí, že se na druhý konec hradu přistěhovali další loupežníci. Jejich náčelník Borek měl syna Birka, který byl stejně starý jako Ronja. Jednoho dne se děti potkají, ale kamarádi z nich vůbec nejsou. Chvilí se dohadují, až se vyprovokují k tomu, že budou skákat přes průrvu, aby si navzájem předvedly své schopnosti.“

Teď vám přečtu úryvek o Birkovi a Ronje, jak soupeří:

Kolize - dochází k posunu děje, vzniká napětí (stále čtu dětem příběh).

Pak už nemluvili. Jenom skákali. Zuřivě a zběsile skákali přes Pekelnou tlamu sem a tam. Bylo jen slyšet, jak popadají dech. A v cimbuří občas zakrákaly vrány. Jinak bylo kolem dokola strašné ticho. Jakoby celý Mattisův hrad ani nedýchal, pouze čekal, že se co nejdříve stane něco hrozného.

Brzy skončíme v Pekelné tlamě asi oba, pomyslela si Ronja. Aspoň skončíme tohle věčné skákání!

Přímo proti ní letěl též Birk přes průrvu a ona se také připravovala ke skoku. Nevěděla už, kdo je právě na radě, a pokolikáté skáče. Měla pocit, že nikdy nedělala nic jiného, než skákala přes skalní rozsedliny, aby unikla Borkovým padouchům. Ale najednou viděla, jak Birk uklouzl při doskoku po uvolněném kameni na samém okraji propasti. Vykřikl a zmizel v hlubině. Potom slyšela už jen vrány. Zavřela oči a přála si....

Čtení zastavím a použiji metodu dramatické výchovy Zveřejňování myšlenek. Zeptám se „ Co si teď přála Ronja? „Děti budou podle sebe odpovídat.

Krize – vzniká konflikt se zápletkou, ohnisko (stále čtu dětem příběh)

...aby tenhle den nikdy nebyl. Aby Birk nebyl a aby nikdy neskákali. Nakonec se po břiše doplazila ke kraji a podívala se dolů. A uviděla Birka. Stál rovnou pod ní. Na nějakém kameni, trámku nebo výstupku v prasklé zdi. Na výstupku právě tak velkém, že se mu tam stěží vešly nohy. Stál tam a pod ním se rozevírala Pekelná tlama. Rukama divoce hledal, čeho by se chytil, jak by se přidržel stěny a nespádl do propasti. Přitom ale věděl, stejně jako Ronja, že bez pomoci se odtamtud nemůže dostat. (LINGEROVÁ, Dcera loupežníka, 2007, s.26-28)

Doptávání:

Proč měla Ronja obavu?

Proč si vlastně nepřála, aby Birk nebyl?

Shrnutí situace: Birk a Ronja jsou stejně staří. Vědí, že jejich rodiče jsou zneprátení. Navzájem se vyprovokují a začnou skákat přes průrvu, až Birk uklouzl při doskoku na uvolněném kameni a spadl do propasti. Ronja se mu snažila pomoci.

Hra v roli: Použijte metody titulkování, živý obraz. „Teď se rozdělíme do skupinek“

„Děti, rozdělte se do skupinek a v každé skupince vytvořte živý obraz - sochy události. Teď vytvořte tři obrazy, jak si myslíte, že Ronja pomáhala Birkovi.“

Děti vytvoří živý obraz - začátek pomoci

Děti vytvoří živý obraz - jak pomoc probíhala

Děti vytvoří živý obraz - konec pomoci

Trochu dětem pomohu na jiném příkladě. „Když potkáte někoho známého, nejdřív se na něj usmějete, zamáváte, pak mu podáte ruku a rozloučíte se tím, že se za ním ještě otočíte. Budou to jako fotky situací. „(přivítací úsměv, podání ruky, rozlučné mávání)

Každá skupina si dá název pro svoje situace.

Po ukončení přípravy si zvolíme část místnosti na ukázání scénky a část pro diváky. A po skupinách nám fotky situací děti předvedou. Ostatní budou hádat, co bylo předvedeno.

Reflexi povedu verbální metodou (ulička), kdy jeden bude znázorňovat Ronju a já jako učitel je povedu k těmto otázkám. „Děti, postavte se naproti sobě a jeden bude znázorňovat Ronju.“

„Vy budete svědomí Ronji a říkejte jí, co se vám honí hlavou, než se rozhodne pomoci. Zkuste položit otázky, např.:

„Rozhodla ses Birkovi pomoci?“

„Pomyslela jsi na to, zda vůbec pomůžeš?“

Jakým způsobem bys Birkovi pomohla?

Jak ses cítila, když Birk už byl mimo nebezpečí?

Otázky mířící k reflexi k zobecnění:

Jak si představujete pomoc?

Do jaké míry můžeš někomu pomoci?

Otázky do života:

Pomohli byste kamarádovi i přesto, že jste se neshodli a proč?

Proč je důležité kamarádovi pomáhat?

Byl jsi rád, že ti někdo pomohl a proč?

Má se pomáhat člověku, i když není kamarádem?

Závěr a vyhodnocení:

Při závěrečném hodnocení se děti zeptám, co je zaujalo, co je naopak nezaujalo, z čeho byly překvapeny a co nečekaly. Všechny děti moc pochválím za aktivní účast a snahu zapojit se.

Pro sebe zhodnotím, jestli jsem měla pocit, že tato lekce dětem pomohla a budou vědět jak pomoci kamarádům.

Evaluace dramatické lekce v 3. C

Lekce dramatické výchovy se zúčastnilo 14 žáků (4 dívky chyběly). Tato lekce se z mého pohledu vydařila nejlépe. Bylo to patrně tím, že tuto lekci jsem prováděla jako poslední a už jsem sama uměla odhadnout reakce dětí předem. Dále velmi přispěly průpravné hry. Nejprve jsme si zahrály jednu průpravnou hru. Před čtením ukázky jsem děti navedla do situace a prostředí, ve kterém se děj knihy odehrává. Ukázka je mezi dětmi méně známá, takže by bez předchozího objasnění nebyly v kontextu. Dětem se ukázka moc líbila a naopak jsem slyšela jak říkají, že je to moc hezký příběh. Zaujatě poslouchaly. Na otázky doptávání většinou odpověděly:

Proč měla Ronja obavu?

Odpověď: Měla strach, že sama spadne.

Proč si vlastně nepřála, aby Birk nebyl?

Odpověď: Bála se o něho, myslím si, že utíkala za někým pro pomoc, pomohla mu sama, nechtěla, aby umřel.

Pak jsem dětem zadala instrukce, kdy se rozdělily do tří skupinek a měly předvést živý obraz a vytvořit tři situace. Začátek pomoci, jak pomoc probíhala, konec pomoci. Měla jsem trochu problém uřídit kázeň, děti se překřikovaly. Pak jsme uvolnili místo u tabule, kde nám děti obrazy předvedly a situace pojmenovaly.

1. Skupinka: Strom, rokle, Birk, Ronja
2. Skupinka: Pepa, Ondřej, Evženka, (nejvíce vyrušovala)
3. Skupinka: Rokle, pomoc, pásek

Myslím si, že to děti hodně bavilo a užily si hru. Reflexi jsem vytvořila pomocí uličky, kdy si děti stouply naproti sobě a Jana (jedna dívka) procházela uličkou. Děti měly hrát její svědomí, ale moc to nepochopily. Trochu jsem jim pomohla otázkami

Rozhodla ses Birkovi pomoci?

Odpověď: Ano, rozhodla, protože jsem ho měla ráda.

Jak ses cítila, když Birk už byl mimo nebezpečí?

Odpověď: Ulevilo se mi, byla jsem moc ráda.

Myslím si, že příště bych spíše pokládala otázky, děti mají otázky moc rády a rády debatují o tom, jak někomu pomáhat.

Ještě jsem položila otázky k zobecnění:

Jak si představujete pomoc?

Odpovědi: S taškou, s úkolem, když je někdo v nebezpečí

Do jaké míry můžeš někomu pomoci?

Odpověď: Když se mi někdo pořád posmívá, tak se mi nechce pomáhat.

Otázky do života:

Pomohly byste kamarádovi i přesto, že jste se neshodly a proč?

Odpovědi: Holčkám nechci pomáhat (smích), ano, určitě

Byl jsi rád, že ti někdo pomohl a proč?

Odpověď: Ano byl, bylo to příjemné,

Na závěr jsem všem poděkovala a hodně pochválila. Na rozloučenou jsem jim rozdala bonbony.

Autoevaluace lekce

Pokud mám hodnotit tuto lekci, řekla bych, že byla nejvydařenější. Pro úvod seznámení jsem vybrala aktivní hry, které děti bavily a navodily příjemnou atmosféru. Drobný problém se naskytl pouze při ukončování aktivit, kdy mi trvalo déle děti ukáznit a přenést je přímo k lekci. Důvodem mohla být i nepřítomnost vyučujícího, což ze začátku vypadalo jako výhoda, ale s odstupem času jsem zhodnotila, že by u aktivnějších dětí byla přítomnost jejich vyučující větším

uklidňujícím momentem. Jinak proběhla lekce aktivně, děti reagovaly rychle, byla jsem spokojená s výběrem knihy, protože v tomto kolektivu nebyl text znám a já jsem je podnítila k přečtení celé knihy díky realizaci její části. Velmi se osvědčilo i následné předvedení příběhu formou“statické fotografie“. Díky větším zkušenostem už jsem vedla lekci plynuleji, jen bohužel s časem jsem bojovala. Řekla bych, že v tomto věku je práce s textem nejvhodnější, protože děti umí rozvíjet fantazii, chápou vztahy mezi lidmi a už se příliš neobávají projevovat se.

3.4.3 Lekce 3 – Vážím si svého kamaráda

V 5. třídě začínají děti více řešit problémy s kamarádstvím. Kolektiv je pro ně důležitý v tom smyslu, aby byly akceptovány od ostatních. Více se odpoutávají od rodiny, hledají jiné autority a ne vždy úspěšně. Rozhodla jsem se proto použít úryvek z knihy Malý princ. Děti si z této lekce měly odnést poučení, jak si mají vážit kamarádství.

Volila jsem práci s příběhem. Tím, že děti budou procházet jedním příběhem, budou do něj vtaženi po celou dobu trvání lekce, a tím se budeme lépe držet cíle. Zvolila jsem úryvek z Malého prince, kde je rozhovor s liškou. Malý princ si uvědomil sám o sobě to, že je pro něho důležitá růže – přítel, o kterou nejvíce pečuje.

Cíl (individuálně psychický, sociální, etický, umělecký)

Vážít si svého kamaráda, pečovat o přátelství a pochopit, jak je důležitá skupina kamarádů, kteří nás obklopují. Vedlejší cíle – uvědomovat si sama sebe.

Prostředí: Mám možnost lekci dramatické výchovy vyzkoušet přímo na základní škole ve třídě, kde se budu snažit pracovat ve volném prostoru.

Pomůcky: Výtvarné potřeby, ústřižky z novin, čtvrtky, lepidlo

Časové vymezení: 2x45minut.

Dramaturgie:

Volba prostředků: Volila jsem práci s příběhem. Tím, že budu děti provázet jedním příběhem, budou do něj vtaženi po celou dobu trvání lekce a budeme se i lépe držet cíle. Zvolila jsem příběh Malého prince a jeho růže.

Analýza materiálu: Tuto knihu jsem si zvolila, protože se mi líbil rozhovor, který vedl Malý princ s liškou o tom, že je pro něho důležitá jen ta jeho růže.

Průpravné hry: - popis činností:

Děti se rozdělí do čtyř skupin po pěti a budou spolupracovat na zadaném tématu, kdy pomocí výtvarné koláže mají vytvořit objekt mimozemského kamaráda, proto se musí mezi sebou domlouvat a akceptovat názor druhého.

Stanovení ohniska: Vybrala jsem část úryvku z Malého prince o přátelství a jeho důležitosti pro jiné. Jako ohnisko jsem zvolila „*Běž se znovu podívat na růže. Pochopíš, že ta tvoje je jedinečná. Až se vrátíš se mnou rozloučit, jako dárek ti svěřím tajemství.*“

Stanovení kroků: Na začátku první hodiny jsem uložila dětem skupinovou práci vytvoření portrétu mimozemského kamaráda pomocí koláže na rozměru čtvrtky A2. Děti by se měly domluvit na tvaru mimozemšťana, ale také na rozhovoru s kamarádem. Ten pak bude připsán k portrétu. Po ukončení činnosti jsem dětem přečetla příběh. Společně si příběh dovyprávíme, abych zjistila, zda tomu děti rozumí. Následuje reflexe a uvolnění.

Příprava a zahájení práce: Protože jsem byla ve třídě, kde měla a být původně výtvarná výchova, zvolila jsem vytváření koláže.

Stavba a její rozsah: Rozsah lekce je plánován na 2x45minut. Příprava před zahájením hodiny 5min, průpravná činnost 30min., úvod do příběhu 5min., čtení příběhu a doptávání 10min.

Náhradní materiál: Pokud bych viděla, že děti téma nezaujalo nebo by nenastala ve třídě příjemná atmosféra, navázala bych na výtvarnou činnost práce s materiálem.

Průběh lekce:

Průpravná hra:

Děti vytvoří lepením barevných papírů a obrázků z časopisů na velikost čtvrtky A2 objekt, který má představovat mimozemského kamaráda. Ten s nimi bude komunikovat pomocí jimi zvolených textů, které posléze budou napsány vedle koláže.

(Děti mimozemšťana hezky přivítají, zeptají se, co se mu líbí a nelíbí na škole, co se mu líbí nejvíce na Zemi.) Děti mají představit zejména samy sebe a své kamarády a uvést, jak to chodí mezi lidmi u nás na Zemi.

Stavba dramatické hry:

Expozice - dochází k rozehrání, navození atmosféry, budování důvěry v drama.

Práce s příběhem

Děti se posadí na zem a já jim přečtu příběh, úryvek z knížky:

Text

A tak si Malý princ ochočil lišku.

Tady se zeptám:

Má někdo doma ochočené zvířátko?

Máte ho rádi, a jak jste si ho ochočily?

Jak si princ lišku ochočil?

Text:

Potom přišel čas odejít ...

„Jejda, to budu plakat, „ řekla liška.

„Můžeš si za to sama,“ na to Malý princ, „já ti nechtěl ublížit, to tys chtěla, abych si tě ochočil...“

„Ovšem,“ řekla liška

„Ale budeš plakat!“ dodal Malý princ.

„Ovšem,“ přisvědčila liška.

„Ale tím jsi nic nezískala!“

„Získala,“ řekla liška, „díky té barvě obilí.“

A potom dodala:

„Běž se znovu podívat na růže. Pochopíš, že ta tvoje je jedinečná. Až se vrátíš se mnou rozloučit, jako dárek ti svěřím tajemství.“

Kolize - dochází k posunu děje, vzniká napětí (stále čtu dětem příběh)

Malý princ šel znovu navštívit růže.

„Vůbec se nepodobáte mé růži, protože ještě nejste nic,“ řekl jim. “ Nikdo si vás neochočil a ani vy jste si nikoho neochočily. Jste takové, jako bývala moje liška. Dřív to byla liška podobná tisícům jiných. Ale já jsem se s ní spřátelil, a teď je jedinečná.“

Růže z toho byly dost rozpačité.

Krize – vzniká konflikt se zápletkou, ohnisko (stále čtu dětem příběh)

„Jste krásné, ale také prázdné,“ pokračoval. „Nedá se pro vás zemřít. Samozřejmě že pro někoho, kdo by jen tak prošel kolem mé růže, by mohla být stejná jako vy. Jenže ona je jedinečná, z vás všech je důležitá, protože právě ji jsem zaléval.“

„Protože právě na ni jsem dával poklop. Protože ji jsem chránil zástěnou. Protože pro ni jsem hubil housenky (až na ty dvě, co jsem tam nechal kvůli motýlům). Protože jí jsem naslouchal, když si stěžovala, když se vyťahovala, i když někdy mlčela. Protože ona je moje růže.“

Potom se vrátil k lišce.

Katarze – reflexe, uvolnění, hodnocení – (tuto část dočtu pouze já jako učitel)

„Sbohem...“ řekl jí

„Sbohem,“ na to liška. „A tady máš to tajemství. Je to úplně jednoduché. Dobře vidět se dá jedině srdcem, hlavní oči nevidí.“

„To hlavní oči nevidí“, zopakoval Malý princ, aby si to zapamatoval.

„Právě proto, že jsi kvůli své růži promarnil nějaký čas, je pro tebe tolik důležitá.“

„Právě proto, že jsem kvůli své růži promarnil...“ zopakoval Malý princ, aby si to zapamatoval.

„Lidé na tuhle pravdu zapomněli,“ vykládala liška. “Ty na ni ale zapomenout nesmíš. Když si něco ochočíš, navždy už za to máš zodpovědnost. Máš zodpovědnost za svou růži“

„Máš zodpovědnost za svou růži ...“ zopakoval Malý princ, aby si to zapamatoval. (DE SAINT-EXUPÉRY, Malý princ 2010, s.73-75)

Shrnutí situace:

Liška si přála od Malého prince, aby si ji ochočil (spřátelil se s ní). Chtěla být pro někoho důležitá, tak jako byla pro prince důležitá růže. Byla jiná než ostatní i přesto, že vypadá skoro stejně.

Čtení v roli: Vyberu dva jednotlivce a úryvek budou číst, ostatní budou naslouchat. Text trvá přibližně 10min. Některé děti pečlivě naslouchají, jiné to po chvíli přestává bavit. Když vidím menší soustředěnost, zastavím jedince, kteří

čtou, a snažím se zjistit, zdali děti vnímají. Použiji metodu čtení a užiji vnější vedení.

Doptávání:

Jak si liška chtěla ochočit Malého prince?

Proč se Malý princ staral o růži?

Co znamená, že růže nebyly ochočeny?

Hra v roli: Děti se rozdělí do dvojic (pokud nastane lichý počet, tak vytvoříme jednu trojici) a budou vést rozhovor v pozitivním směru. Budou si říkat o sobě hezké věci. Co se jim na nich líbí. Co si na kamarádovi váží.

„Děti, rozdělte se do dvojic a zkuste si jeden druhému říci, čeho si na sobě vážíte,“

Reflexe:

Co si ceníš na kamarádovi?

Co se ti na kamarádovi líbí?

Koho máte rádi tak, jako měl Malý princ růži?

Otázky mířící k reflexi k zobecnění:

Co znamená vážit si jeden druhého?

Co je to kamarád?

Co znamená, když do přátelství něco hezkého dáváš?

Reflexe ze života:

Co by ti vadilo na svém kamarádovi?

Co je pro vás hodně důležité?

Co bys kamarádovi nikdy neodpustil?

Jak pečuješ o svého kamaráda?

Závěr a vyhodnocení:

Při závěrečném hodnocení se dětí zeptám, co je zaujalo, co je naopak nezaujalo, z čeho byly překvapeny a co nečekaly. Všechny děti moc pochválím za aktivní účast a snahu zapojit se.

Pro sebe zhodnotím, zda jsem měla pocit, že tato lekce dětem pomohla poznat blíž své kamarády.

Evaluace dramatické lekce v 5. B:

Lekce dramatické výchovy se zúčastnilo 18 žáků (2 chyběli pro nemoc). Dostala jsem 2 vyučovací hodiny, původně to měla být výtvarná výchova. Proto jsem průpravnou činnost vedla v tomto směru. Nejprve jsem se představila a nastínila, jak bude probíhat proces. Samotnou mě překvapilo, kolik dětí zná Malého prince. Začaly jsme průpravnou výtvarnou činností, kde se děti rozdělily do dvou skupinek po čtyřech a dvou skupinek po pěti (nechala jsem je pracovat samostatně, abych pozorovala jejich chování ve třídě). S touto činností mi pomohla paní učitelka, která korigovala i rozdělení do skupin a dohady dětí mezi sebou. Činnost dětí velmi bavila, spadla ze mě počáteční nervozita a já cítila ve třídě navození příjemné atmosféry.

Po ukončení této činnosti se mi moc líbil přístup paní učitelky, která v soutěživém stylu vytvořila rychlé a zároveň zábavné uklízení.

Dětem jsem přečetla příběh do chvíle, kdy se má Malý princ vrátit k lišce. Po přečtení nastalo doptávání.

Proč se Malý princ staral o růži?

Odpověď: Protože ji měl rád, byla pro něho důležitá

Co znamená, že růže nebyly ochočeny?

Odpověď: Být přesazen do jiné třídy, být neznámý.

Následuje čtení v roli, kdy mi paní učitelka vybrala vzorné čtenáře, kteří sami příběh přečetli. Tam jsem viděla u některých dětí menší soustředěnost, hraní si s tužkou, houpání na židli, ale vzhledem k veliké autoritě paní učitelky byl ve třídě klid. Pokusila jsem se o vtip, jestli si maminka ochočila tatínka, či naopak, a tím děti začaly opět více vnímat. Po přečtení nastala reflexe, při které i děti původně nesoustředěné začaly opět vnímat.

Na otázky začaly krásně odpovídat.

Překvapující bylo, že se dívky do debaty velmi aktivně zapojily, chlapci tolik ne, ti jen naslouchali. (Vzadu jsem slyšela i poznámku od kluka: „Chci mít raději výtvarku.“)

Reflexe:

Koho máte rádi tak, jako měl Malý princ růži?

Odpověď: Domácí zvířata, pejska.

Nastává hra, kde se děti rozdělí do dvojic, a každý má tomu druhému sdělit, co se mu na něm nejvíce líbí. Při obcházení dvojic jsem si zaznamenala tyto názory:

Umíš hezky malovat, nejlépe z celé třídy, nosíš hezké oblečení, jsi nejlepší ve florbalu, máš pěkný mobil, tvoje hlášky jsou husté, jsi ve všem hodně „chytřej“, umíš „matiku“, jde ti fotbal, jsi dobrý kamarád.

Některá sdělení byla diskutabilní: Např. přepereš všechny kluky, umíš daleko plivat, nikoho se nebojíš.

Tyto „hlášky“ a připomínky pronášeli spíše chlapci, protože měli pocit, že si mohou dělat legraci. Věty nebyly řízené, proto se někteří odvažovali do soukromějších sdělení. Celkově byly děti potěšeny kladným sdělením těch druhých.

Nastává reflexe k zobecnění:

Co je pro vás hodně důležité?

Odpovědi: Přátelství, láska, děti

Co znamená vážit si kamaráda?

Odpověď: Být k němu přátelský, hodný, upřímný

A otázky do života:

Co by ti vadilo na tvém kamarádovi?

Odpověď: Hádání, půjčování bez zeptání

Co bys kamarádovi nikdy neodpustil?

Odpověď: Zabití zvířete

Celkové zhodnocení: Dětem se líbil rozhovor, kdy liška svěřila Malému princovi tajemství – „*Sbohem, „na to liška.“ A tady máš to tajemství. Je to úplně jednoduché: dobře vidět se dá jedině srdcem, hlavní oči nevidí.*“

Co hezkého je možné do přátelství dávat?

Odpovídaly převážně dívky:

Pomoc, ochotu, sdílet zájmy, vzdát se něčeho ve prospěch druhého.

Závěrem jsem děti moc pochválila a byla jsem ráda, že i kluci nakonec byli spokojeni a odpustili mi narušení jejich výtvarné výchovy. Úplným závěrem se paní učitelka rozloučila s tím, že si svoji třídu jakoby ochočila, a protože krásně spolupracovali, dala za dnešní lekci všem jedničky.

Autoevaluace lekce 3

Při hodnocení této lekce bych chtěla zdůraznit, že jsem ji aplikovala jako první. Neměla jsem ještě zkušenosti s dětmi ve věku kolem 11 let a jejich reakcemi. Příprava měla být rozsáhlejší. Např. text, který jsme četli a poté jej dvě děti reprodukovaly, jsem měla vícekrát nakopírovat, aby jej mohly ostatní děti sledovat. Docela se mi podařilo navázat dobrý kontakt s dětmi v přípravné hře výtvarného charakteru (koláž – vytvoření vlastního návštěvníka z jiné planety) a myslím si, že spojení výtvarných činností a dramatizace je poutavé a pro děti zábavné. Měla jsem dojem, že děti více chápaly následné vztahy, což bylo cílem tohoto projektu. Pomocí dotazování jsem si ověřila, že děti významy vyplývající z textu chápou. Reagovaly na ně více dívky, jsou v tomto věku vyzrálější. Přestože jsem v této lekci byla nejméně zkušená, hodina se zdařila, opět jsem uvítala vyučujícího v hodině a daný cíl byl splněn. Podle reakce dětí usuzuji, že začaly více přemýšlet o pojmech přátelství a vztazích v kolektivu, dokázaly pojmenovat nedostatky v komunikaci mezi sebou.

3.5 Shrnutí autoevaluace pedagoga

Autoevaluace slouží k posuzování činnosti pedagoga a její výsledky slouží jako zpětná vazba ke korekci vlastní činnosti a jako východisko pro další práci.

3.5.1 Příprava

První hlavní část mého konání byla příprava.

Velmi důležitou roli hrála příprava z hlediska pečlivého vybírání a nastudování odborné literatury a internetových zdrojů. S těmito informacemi se pracovalo tak, aby vyhovovaly tomuto projektu. Důležitými faktory byly věk dětí, socializace, v kolektivu začlenění do kolektivu, vhodné zvolení příběhů dramatických metod.

Souběžně se studiem literatury jsem hledala i hry, které by se hodily k tomuto projektu. Hry jsem konzultovala s třídní učitelkou na základní škole a lektorkou dramatické výchovy, které mi pomáhaly správně zvolit hry k danému tématu a věku dětí.

Je velmi důležité promyslet si časový plán jak pro jednotlivé lekce, tak i pro neočekávané situace, kdy je vhodné mít i náhradní program pro případné použití.

Domluvila jsem se s paní učitelkou 2., 3., 5. třídy na jednu hodinu, kde si mohu připravené metody vyzkoušet a ověřit si reakce dětí. I přestože ideální by byl prostor v divadelním sále v DDM, uvítala jsem i prostor třídy, kde měly herní část s koberečkem. K různým lekcím byly potřeba různé pomůcky, které jsem si předem připravila.

Nejprve jsem měla možnost si vyzkoušet lekci 3 určenou pro 5. třídy. Tím, že to pro mě byla nová zkušenost, neměla jsem úplně dobře zpracovanou přípravu, a proto jsem pocítila menší nedostatky. Při praktické části u dvou dalších lekcí jsem se na přípravu více zaměřila a bylo to hodně znát na hladším průběhu a plynulosti

Konzultace:

Důležitou součástí byly pro mě i konzultace s PaedDr. Zdenkou Hankovou, která mě dokázala nasměrovat k tématu. Doporučila mi odbornou literaturu. Vedoucí práce má odborné zkušenosti s touto tematikou a dokáže vystihnout, jaké by mohly nastat problémy.

Dále pro mě bylo důležité komunikovat s třídní učitelkou základní školy, Mgr. Janou Marešovou, která mi dokázala podle svých dlouholetých zkušeností poradit s přípravou na hodinu. V neposlední řadě jsem odborně konzultovala s lektorkou dramatické výchovy, Mgr. Radkou Novotnou, která dříve podobné výukové programy organizovala, a podle svých praktických zkušeností mi dokázala poradit a doporučit literaturu.

3.5.2 Realizace jednotlivých lekcí.

Měla jsem možnost vyzkoušet své lekce na Základní škole v Milevsku ve 2., 3., 5. třídě. Po časovém odstupu jsem opět navštívila vyučující tříd, abych zjistila, jaké výstupy mé lekce přinesly.

Během jednotlivých lekcí jsem nejvíce bojovala s časem. Bohužel jsem zjistila, že děti se rády zapovídají a já měla co dělat, abych vše stihla. V lekci č. 1 O kohoutkovi a slepičce jsem měla pocit, že se děti přede mnou stydí a dlouho trvalo, než se rozehrály. Ve 2. lekci především děti bavily průpravné hry a živý obraz. Bohužel jsem bojovala s kázní třídy. V této lekci jsem nebyla spokojená s reflexí a určitě příště bych zvolila reflexi formou otázek. V lekci č. 3 mě překvapilo, kolik dětí znalo Malé prince. Určitě si užili výtvarnou činnost tvoření mimozemšťana a opět je bavily otázky.

3.5.3 Výsledky lekcí

Závěrem bych chtěla zhodnotit mé vystupování a komunikaci s dětmi. Přes počáteční potíže, kdy jsem musela zpomalit mluvu a zvýšit hlasové fondy, abych děti dokázala uřídít, jsem měla z této práce velmi dobrý dojem. Určitě jsem děti zaujala výběrem textu a rozborem jeho významu, což doložily jejich spontánní reakce. Mám dojem, že děti se při dotazování a odpovědích více poznaly a pochopily svou funkci i jedinečnost v kolektivu. Další výhodou je přítomnost vyučujícího v hodině, kde se udrží snadněji kázeň, děti lépe spolupracují a více si uvědomí cíl lekce. Při komunikaci s vyučujícími po 14denním časovém odstupu jsem zjistila, že dětem se dramatické lekce líbily a začaly o tom více přemýšlet. Podle této zkušenosti jsem došla k názoru, že by bylo vhodné absolvovat více hodin průpravných her předem, abych děti lépe poznala.

Ideální by bylo propojit program v Domě dětí a mládeže s návštěvou základní školy. Děti by navštěvovaly budovu Domu dětí a mládeže, kde je přímo divadelní sál pro dramatickou výchovu.

Zde jsem uvedla všechny své klady a zápory, které jsem během realizace lekcí pocítila.

Klady

- *Dobrá připravenost lekce*
- *Konzultace se zkušenými kolegy*
- *Četba odborné literatury*
- *Přítomnost vyučující během lekce*

Zápory

- *Časové omezení*
- *Plynulost lekce (během zkušeností zlepšeno)*
- *Uřídít kázeň dětí*
- *Nemožnost ověřit lekce v jiném prostředí než ve škole*

S časovým odstupem jsem třídy kontaktovala a položila otázky k jednotlivým lekcím.

Lekce č. 1

1. Zaujal tě příběh o kohoutkovi a slepičce?
2. Jak ses cítil (a) v roli kohoutka, když mu měla slepička odpustit?
3. Připomínalo ti chování slepičky s odpuštěním někoho? (kamaráda, maminku)

Otázka č.	Odpověď ANO	Odpověď NEVÍM	Odpověď NE
1	12	4	0
2	14	2	0
3	16	0	0

Celkem odpovídalo 16 žáků.

Lekce č. 2

1. Zaujal tě příběh?
2. Jak ses cítil (a) při vytváření živého obrazu?
3. Pochopil (a) jsi, co znamená pomoc kamarádovi?

Otázka č.	Odpověď ANO	Odpověď NEVÍM	Odpověď NE
1	14	0	0
2	14	0	0
3	13	1	0

Celkem odpovídalo 14 žáků.

Lekce č. 3

1. Zaujal tě příběh?
2. Jak ses cítil (a), když jsi měl říci kamarádovi něco hezkého?
3. Pochopil (a) jsi, co znamená vážit si svého kamaráda?

Otázka č.	Odpověď ANO	Odpověď NEVÍM	Odpověď NE
1	18	0	0
2	15	3	0
3	17	1	0

Celkem odpovídalo 18 žáků.

4 Závěr

K celkovému hodnocení bych chtěla podotknout, že lekce by měly mít určitě návaznost. Mám na mysli to, že by se lektor věnoval jedné třídě od 1. do 5. ročníku. Tento projekt by mohly používat i třídní učitelky na 1. stupni jako výchovný doplněk vedle své vzdělávací činnosti. Dramatizační lekce by pak měly hlubší dopad, děti by se postupně vyvíjely v socializaci jedince do kolektivu a modelové ukázky by ovlivňovaly jejich postoje. Dále by bylo možné se více soustředit na vedlejší výstupy (srozumitelná komunikace, porozumění a převyprávění textu.)

Celý projekt byl pro mě velmi důležitý, protože ho mohu uplatnit v mé práci. Věnuji se sice předškolním dětem, ale díky škole a práci bych se ráda věnovala i mladšímu školnímu věku. Velmi mě obohatila jak teoretická část, kde jsem nasbírala spoustu poznatků a pochopila smysl dramatické výchovy, tak i praktická zkušenost, kde jsem měla možnost pracovat s dětmi mladšího školního věku.

Při vytváření projektu jsem narazila na spoustu problémů a nedostatků. Určitě za větší chybu jsem považovala malý důraz na přípravu lekce č. 3 na téma „Vážím si svého kamaráda“. Tuto lekci jsem si důkladně nepřipravila, a i když to byla velmi příjemná hodina, určitě po svých zkušenostech bych ji připravila a realizovala lépe. Ostatní hodiny jsem si důkladněji připravila a myslím, že dopadly lépe. Byly plynulejší a návaznější.

Přes všechny problémy a nedostatky si myslím, že se projekt vydařil, a určitě přemýšlím o realizaci v DDM Prahy. Upravím hry a vyřadím ty, které děti nezaujaly. Pokusím se kontaktovat třídní učitelky v 1. třídě, abych s nimi mohla dále navazovat spolupráci na lekcích a konzultovat, zda mají tyto lekce smysl. Určitě je to i dobrá inspirace pro zájmový útvar dramatického kroužku, který již funguje v DDM Praha několik let.

5 Seznam použité literatury

- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-8295.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-756-9.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. 978-80-7367-273-7.
- ULRYCHOVÁ, I., GREGOROVÁ, H., ŠVEJDOVÁ, H. *Hrajeme si s pohádkami*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-355-2
- MACHKOVÁ, E., *Úvod do studia dramatické výchovy*. 1. vyd. Praha 2: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.
- MACHKOVÁ, E., *Metodika dramatické výchovy*. 7. vyd. Praha – Ústí nad Orlicí: ARTAMA, 1993. ISBN 80-7068-041-5.
- BLÁHOVÁ, K., *Uvedení do systému školní dramatiky*. 1.vyd. Praha 2: IPOS, 1996. ISBN 80-7068-070-9.
- NEUMAN, J., *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 6.vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-910-1.
- LINGEROVÁ, A. *Ronja dcera loupežníka*. 3.vyd. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01965-9.
- DE SAINT-EXUPÉRY, A. *Malý princ*. 13.vyd. Praha: Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-02738-8.
- ERBEN, K., J. *Pohádky*. 1.vyd. Praha: Euromedia Group, k. s: 2008. ISBN 978-80-242-2258-5.
- ODDYSEA O. S. *Projekt Odyssea: Osobnostní a sociální výchova, vzdělávací programy pro učitele a žáky* [online]. 2007 [cit. 2015-23-01]. Dostupné z: <http://www.odyssea.cz>
- VALENTA, Josef. *Osobnostní a sociální výchova (OSV) v základních školách : - Osobnostní a sociální výchova (OSV), Metodika* [online]. [cit. 2015-23-01]. Dostupné z <http://www.vupraha.cz>
- DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE hl. m. Prahy. *O nás* [online]. 2013 [cit. 2015-22-02]. Dostupné z: <http://www.ddmpraha.cz>

6 Přílohy

Obrázek 1. Připravené obrázky pro lekci č. 1 O kohoutkovi a slepičce

Obrázek 2. Tvorba mimozemšťana k lekcí č. 3

Obrázek 3. Tvorba mimozemšťana k lekcí č. 3

Historie památkově chráněného objektu Klamovky č. p. 3

DDM Hl. m. Prahy

Klamovka je rokoková usedlost nacházející se na pomezí pražských čtvrtí Smíchov a Košíře. Jedná se o někdejší usedlost Klamovka, která zde stojí na místě bývalých vinic. Ty zde nechal založit již císař a český král Karel IV. v těsné blízkosti někdejších pražských hradeb. Stávala zde pravděpodobně malá hospodářská usedlost vybavená viničným lisem. Vinice s usedlostí spadaly pod kartouzský klášter. V průběhu dějin a všelikých válečných událostí i dobových zvrátů usedlost různě měnila své majitele. Z 15. století pak pochází místní název Oslice, to podle jednoho z majitelů usedlosti, jenž prý také vlastnil na Staroměstském náměstí dům, který se jmenoval "U Oslů". Současný název Klamovka pochází od šlechtického rodu hrabat Clam-Gallasů, která tuto nemovitost získala do svého majetku někdy v polovině 18. století. Clam-Gallasové pak zde postavili jednopatrovou usedlost v barokním slohu. Jednalo se vlastně o větší vilu či malý výletní zámeček opatřený mansardovou střechou. Kolem zámečku pak nechali vysázet listnaté stromy tak, aby vznikl anglický park. Ten byl později doplněn dalšími drobnými romantickými stavbami v areálu parku.

Velký rozkvět v zámeckém parku nastal v polovině 19. století zásluhou zahradníka, který byl úspěšný pořadatel velké květinové výstavy v tehdejší Praze. Po něm zde také jako zahradník působil i syn české spisovatelky Boženy Němcové Karel. V neděli a ve svátek býval park otevřený pro veřejnost. V roce 1895 park i s nemovitostí v něm umístěnými zakoupil košířský starosta pan Matěj Hlaváček. Ten zde otevřel novou zahradní restauraci doplněnou o taneční sál. Právě v tomto sále pak v roce 1904 provozoval pan Dismas Šlambor (alias Viktor Ponrepo) po několika týdnech svůj slavný kinematograf. Matěj Hlaváček, aby usnadnil Pražanům přístup do parku a do zámečku, nechal za vlastní peníze postavit elektrickou dráhu ze Smíchova do Košíř. Tím se ovšem dost zadlužil a neboť své podnikatelské dluhy nemohl řádně splácet, spáchal nakonec sebevraždu. V polovině 20. let 20. století byly na části pozemku vybudovány obytné domy, ve 30. letech byla restaurace přebudována na tělocvičnu místního Sokola. Okolo bylo vytvořeno venkovní cvičiště, společně s nimi zde vznikly první kryté tenisové kurty v Československu. V zámečku dnes sídlí Klub Klamovka a ten dodnes slouží pražské mládeži.

Obrázek 4. DDM Hl. m. Prahy Klub Klamovka